

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 732/2014-19

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 17. marca 2015 v senáte zloženom z predsedu Rudolfa Tkáčika a zo sudkyne Jany Baricovej a sudcu Ľubomíra Dobríka prerokoval sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátom JUDr. Jurajom Gavalcom, Advokátska kancelária, Teodora Tekela 23, Trnava, pre namietané porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Komárno v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C/205/2005 a takto

r o z h o d o l :

Základné právo [REDAKOVANÉ] na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Komárno v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C/205/2005 p o r u š e n é b o l o .

Okresnému súdu Komárno v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C/205/2005 p r i k a z u j e konať bez zbytočných prieťahov.

██████████ priznáva finančné zadosťučinenie v sume 3 000 € (tritisíc eur), ktoré je Okresný súd Komárno povinný vyplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

Okresný súd Komárno je povinný uhradiť ██████████ trovy konania v sume 340,89 € (slovom tristoštyridsať eur a osemdesiatdeväť centov) do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia na účet jeho právneho zástupcu advokáta JUDr. Juraja Gavalca, Advokátska kancelária, Teodora Tekela 23, Trnava.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. III. ÚS 732/2014-7 zo 16. decembra 2014 prijal na ďalšie konanie sťažnosť ██████████ (ďalej len „sťažovateľ“) podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“), ktorou namietal porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Komárno (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C/205/2005.

Predseda okresného súdu sa na základe výzvy ústavného súdu vyjadril k sťažnosti podaním sp. zn. Spr 872/14 doručeným ústavnému súdu 20. februára 2015, v ktorom uviedol:

«... V predmetnej veci bola dňa 2.11.2005 podaná navrhovateľkou ██████████ (neúplná) „Žaloba o vyporiadanie BSM“ proti odporcovi ██████████ (sťažovateľovi). Okresný súd Komárno uznesením č. k. 7C/205/2005-7 zo dňa 4.11.2005 vyzval

navrhovateľku resp. jej právneho zástupcu (advokáta JUDr. Romana Blažeka) na doplnenie návrhu. Po odstránení nedostatku návrhu bola žaloba doručená odporcovi dňa 23.11.2005 s tým, že prvé vyjadrenie od odporcu bolo doručené súdu prostredníctvom jeho právneho zástupcu (advokáta JUDr. Juraja Gavaleca) dňa 5.12.2005. Po doručení stanoviska navrhovateľky bol dňa 9.12.2005 stanovený termín pojednávania na 3.2.2006. Na tomto pojednávaní súd zahájil dokazovanie s tým, že následne vykonával plynule dokazovanie až do rozhodnutia odvolacieho súdu (Krajského súdu v Nitre) zo dňa 18.4.2008. Z uvedeného obdobia je nutné poukázať na to, že do konania bola uznesením Okresného súdu Komárno č. k. 7C/205/2005-42 zo dňa 28.3.2006 ustanovená znalkyňa z odboru stavebníctva, oceňovanie nehnuteľností a stavebných prác, ktorá stanovila miestnu ohliadku na deň 26.6.2006 a dňa 28.7.2006 odovzdala znalecký posudok. Po preštudovaní znaleckého posudku sudca stanovil termíny pojednávania postupne na deň 8.12.2006 (odročený z dôvodu práceneschopnosti odporcu), na deň 2.2.2007 (odročený z dôvodu práceneschopnosti zákonného sudcu), na deň 16.3.2007 (odročený z dôvodu neprítomnosti navrhovateľky a jeho právneho zástupcu) a na deň 20.4.2007 (oboznámený znalecký posudok). Ďalšie pojednávania boli stanovené na deň 1.6.2007 (odročené z dôvodu neprítomnosti právneho zástupcu odporcu), na deň 14.9.2007 (odročené z dôvodu práceneschopnosti sudcu) a na pojednávaní dňa 30.10.2007 súd konal a rozhodol vo veci samej.

Po doručení rozsudku Okresného súdu Komárno č. k. 7C/205/2005-117, zo dňa 30.1.2007 účastníkom konania resp. ich právnym zástupcom, podali tak navrhovateľka, ako aj odporca odvolanie vo veci samej a po predložení spisu odvolaciemu súdu Krajskému súdu v Nitre (spis bol doručený dňa 27.2.2008), odvolací súd uznesením č. k. 5Co/48/2008-140, zo dňa 18.4.2008 predmetný rozsudok zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie. Spis bol doručený späť Okresnému súdu Komárno dňa 23.5.2008.

Z uvedeného jednoznačne vyplýva, že v období od podania návrhu dňa 2.11.2005 až do prvého rozhodnutia súdu prvého stupňa vo veci samej dňa 30.10.2007 resp. rozhodnutia odvolacieho súdu dňa 18.4.2008, súd vykonával dokazovanie plynule a bez prietahov, čo v konečnom dôsledku nepopiera ani sťažovateľ vo svojej sťažnosti.

Z úradného záznamu č. l. 147 spisu vyplýva, že právny zástupca navrhovateľky žiadala súd, aby vo veci nestanovil termín pojednávania z dôvodu, že navrhovateľka vykonáva konkrétne kroky z dôvodu zabezpečenia svojej solventnosti pre účely vyporiadania BSM. Termín pojednávania bol preto zákonným sudcom stanovený až na deň 30.6.2009 a pre dovolenku právneho zástupcu navrhovateľky neskôr odročený na deň 18.9.2009, kedy súd konal a pojednávanie odročil z dôvodu potreby výsluchu svedkov, ako aj predloženia ďalších listinných dôkazov zo strany oboch účastníkov konania na deň 13.11.2009. Následne súd pojednával dňa 13.11.2009, ako aj 18.6.2010 a vypočúval svedkov, ako aj doplnil dokazovanie predložením listinných dôkazov v zmysle záverov rozhodnutia odvolacieho súdu. Pojednávanie dňa 18.6.2010 odročil z dôvodu potreby nariadenia ďalšieho znaleckého dokazovania, pričom zo spisu vyplýva, že napriek uvedenému zákonný sudca stanovil ešte niekoľko termínov pojednávania a to na dni 21.10.2011, 30.4.2013, 24.9.2013 a 6.6.2014 z dôvodu potreby opätovného vypočutia účastníkov konania, ako aj svedkov. V tomto štádiu konania vznikol ďalší problém so zafažením družstevného bytu, ktorý bol vlastne kardinálnym problémom celého sporu, pretože patrí do masy BSM.

Zákonný sudca v predmetnej občianskoprávnej veci (Attila Csaba bývalý sudca Okresného súdu Komárno) listom doručeným kancelárii prezidenta Slovenskej republiky 18.9.2014 sa vzdal funkcie sudcu podľa § 19 zákona č. 385/2000 Z. z. o sudcoch a prísediacich a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Jeho funkcia sudcu zanikla dňom 30.9.2014. Následne boli všetky jemu pridelené veci prerozdelené náhodným výberom ku dňu 1.10.2014 v zmysle Rozvrhu práce Okresného súdu Komárno. Predmetná vec bola týmto spôsobom pridelená novej zákonnej sudkyňi JUDr. Oľge Kováčovej, ktorá vo veci ďalej koná a po naštudovaní spisu, zabezpečení potrebných listinných dokladov ustanovila do konania znalkyňu z odboru stavebníctvo, odvetvie odhad nehnuteľností.

Z obsahu spisu vyplýva, že čo sa týka predmetu sporu, jedná sa o vec skutkovo a právne zložitú t. j. vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov. Je nesporné, že pojednávania boli odročené aj z dôvodu práceneschopnosti bývalého zákonného sudcu Attilu Csabu, ale aj z dôvodov, ktoré vznikli na strane účastníkov konania, najmä pracovné zaradenie resp. zamestnanie navrhovateľky v zahraničí a iné. Preto vo vzťahu

k primeranosti dĺžky predmetného konania je nutné prihliadnuť nielen na dlhodobejšiu práceneschopnosť pôvodného zákonného sudcu Attilu Csabu, ale aj na procesné správanie sa účastníkov konania v priebehu doposiaľ vykonaného dokazovania a ich spolupôsobenie pri navyšovaní dĺžky konania (neúčast na pojednávaniach zo strany oboch účastníkov, žiadosti o neuskutočnenie pojednávaní z dôvodu zabezpečenia finančných prostriedkov z dôvodu vyplatenia protistrany najmä na strane navrhovateľky a pod.). Účastníci konania neposkytovali po celý čas dokazovania súčinnosť so súdom a pri podávaní opakovaných žiadostí o odročenie pojednávaní si museli byť vedomí toho, že tým prirodzene dochádza k oddiaľovaniu rozhodnutiu aj vo veci samej. Nestotožňujem sa s tvrdením sťažovateľa resp. jeho právneho zástupcu o tom, že Okresný súd vo veci po rozhodnutí odvolacieho súdu prakticky vôbec nekoná. Vo svojej sťažnosti sťažovateľ síce nekonkretizuje, na ktoré obdobie nečinnosti súdu poukazuje, ale z vyššie uvedeného vyplýva, že k absolútnej nečinnosti súdu nedošlo a na druhej strane je nutné poukázať aj na tú skutočnosť, že on sám niekoľkokrát počas dokazovania nebol prítomný na pojednávaniach resp. na pojednávania sa nedostavil jeho právny zástupca. Z tohto pohľadu môže mať potom ústavná sťažnosť iný rozmer a zámer, ako ňou verbalizované odstránenie stavu právnej neistoty. Som toho názoru, že ak v dôsledku uplatnenia procesných práv účastníkom konania, čo aj zákonne prípustných a možných, dochádza k predlžovaniu konania, potom túto skutočnosť nemožno hodnotiť iba ako zbytočné prietahy v konaní a zodpovednosť za tento stav nemožno pripísať iba konajúcemu súdu.

Úctivo žiadam, aby pri rozhodovaní o predmetnej ústavnej sťažnosti, boli zohľadnené všetky uvedené skutočnosti, ale aj to, že na Okresnom súde Komárno a v súdnom oddelení zákonného sudcu, bol dlhodobo vysoký nápad občianskoprávných vecí, vybavenie ktorých si vyžadovalo dlhodobé a maximálne pracovné úsilie, pri jeho maximálnom pracovnom vyťažení, ktoré v konečnom dôsledku nesporne bolo limitované aj jeho dlhodobou práceneschopnosťou.

Z vyššie uvedeného vyplýva, že som nezistil žiadne také obdobie, ktoré by bolo možné označiť ako nečinnosť súdu. Som toho názoru, že zákonný sudca v podstate konal priebežne, vykonával potrebné úkony vyvolané či už dôkaznou situáciou alebo právnymi skutočnosťami, ku ktorým došlo v priebehu konania, ako aj procesnými postupmi účastníkov

konania. Konštatujem teda, že aj keď by sa celková dĺžka konania od podania žaloby na súd t. j. od 2.11.2005 až doposiaľ javila ako neprimeraná, táto okolnosť nie je spôsobená ani ovplyvnená nesprávnym postupom súdu s cieľom porušenia základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky...»

Z obsahu sťažnosti a zo súdneho spisu okresného súdu sp. zn. 7 C/205/2005 ústavný súd zistil rovnaké skutočnosti, čo sa týka predloženej chronológie, aké uviedol okresný súd, preto ich považoval za preukázané.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Sťažovateľ sa sťažnosťou domáhal vyslovenia porušenia svojho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prieťahov...

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry (IV. ÚS 15/03, I. ÚS 24/03, II. ÚS 66/03), v súlade s ktorou možno za konanie (postup) súdu odstraňujúce právnu neistotu sťažovateľa v konkrétnom posudzovanom prípade považovať také konanie, ktoré smeruje k právoplatnému rozhodnutiu vo veci alebo k odstráneniu jeho právnej neistoty zákonom dovoleným spôsobom. K vytvoreniu právnej istoty preto dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu (III. ÚS 127/03).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vyplýva z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prieťahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (IV. ÚS 74/02, III. ÚS 111/02, III. ÚS 142/03) zohľadnil tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Za súčasť prvého kritéria sa považuje aj povaha prerokováanej veci.

1. Pokiaľ ide o právnu a skutkovú zložitosť veci, ústavný súd konštatuje, že spory o vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov tvoria bežnú súčasť rozhodovacej agendy všeobecných súdov a v zásade ich nemožno považovať za právne ani skutkovo zložité. Okresný súd vo vyjadrení k sťažnosti síce uviedol, že zo skutkového hľadiska ide o zložitejšie konanie, s čím sa ústavný súd čiastočne stotožňuje, pretože v priebehu konania bolo potrebné vykonať znalecké dokazovanie, avšak doterajší zdĺhavý priebeh napadnutého konania ústavný súd nemôže pripísať iba na vrub prípadnej faktickej náročnosti prerokováanej veci. Ústavný súd súčasne nezistil, že by išlo o právne zložitú vec.

2. Pri posudzovaní druhého kritéria, t. j. hodnotenia prípadných zbytočných prieťahov v konaní, ústavný súd dospel k záveru, že k dĺžke posudzovaného konania čiastočne prispeli aj okolnosti na strane sťažovateľa (sťažovateľ, resp. jeho právny zástupca sa nedostavili na pojednávania nariadené na 8. december 2006 a 1. jún 2007, 30. októbra 2009 požiadal

sťažovateľ, aby nebol stanovený termín pojednávania z dôvodu, že navrhovateľka robí kroky smerujúce k získaniu finančných prostriedkov na vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov).

3. Napokon sa ústavný súd zaoberal postupom okresného súdu v posudzovanej veci a poukazuje na to, že trvanie napadnutého konania 9 rokov a 4 mesiace, z toho na okresnom súde 9 rokov a 1 mesiac, je už samo osebe neprimerané.

Ústavný súd konštatuje, že postup okresného súdu v napadnutom konaní bol neefektívny, čo vyplýva predovšetkým z toho, že Krajský súd v Nitre (ďalej len „krajský súd“) zrušil uznesením č. k. 5 Co/48/2008-140 z 18. apríla 2008 rozsudok okresného súdu č. k. 7 C/205/2005-117 z 30. januára 2007 a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

Ústavný súd aj bez toho, aby vymedzoval konkrétne obdobia nečinnosti okresného súdu, poukazuje na to, že už celková dĺžka predmetného konania na okresnom súde je sama osebe neprimeraná.

Uvedený postup okresného súdu nesvedčí o tom, že by svoju činnosť organizoval v súlade s povinnosťou uloženou mu v § 100 ods. 1 OSP, aby bola vec čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Všeobecný súd v rozsahu svojej právomoci nesie zodpovednosť aj za zabezpečenie efektívneho postupu, ktorý mal smerovať k odstráneniu právnej neistoty, v ktorej sa sťažovateľ v predmetnej veci počas súdneho konania nachádzal, čo je základným účelom práva zaručeného v citovanom článku ústavy (pozri napr. I. ÚS 41/02) a jeho neefektívna činnosť mala rozhodne vplyv na doterajšiu dĺžku konania.

Vzhľadom na uvedené skutočnosti preto ústavný súd dospel k názoru, že doterajším postupom okresného súdu v konaní, ktoré je ním vedené pod sp. zn. 7 C/205/2005, došlo

k zbytočným prieťahom, a tým aj k porušeniu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

Pretože ústavný súd zistil porušenie označeného základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy okresným súdom v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C/205/2005, prikázal mu, aby vo veci konal bez zbytočných prieťahov, a odstránil tak stav právnej neistoty, v ktorej sa nachádza sťažovateľ domáhajúci sa rozhodnutia súdu vo svojej veci

III.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Z ustanovenia § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde vyplýva, že ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovateľ vo svojej sťažnosti žiadal aj o priznanie finančného zadosťučinenia v sume 5 000 € z dôvodov v nej uvedených.

Cieľom primeraného finančného zadostučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

Podľa názoru ústavného súdu prichádza v tomto prípade do úvahy aj priznanie finančného zadostučinenia. Pri jeho určení ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadostučinenie podľa čl. 41 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Ústavný súd vzhľadom na doterajšiu dĺžku konania okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C/205/2005, berúc do úvahy konkrétne okolnosti danej veci, považoval priznanie sumy 3 000 € sťažovateľovi za primerané finančné zadostučinenie podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde. Pri priznaní primeraného finančného zadostučinenia ústavný súd prihliadol aj na to, že sťažovateľ, resp. jeho právny zástupca sa nedostavili na pojednávania nariadené na 8. december 2006 a 1. jún 2007, a 30. októbra 2009 požiadal sťažovateľ, aby nebol stanovený termín pojednávania z dôvodu, že navrhovateľka robí kroky smerujúce k získaniu finančných prostriedkov na vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov, v dôsledku čoho došlo k predĺženiu konania.

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom. Právny zástupca sťažovateľa trovy konania vyčíslil sumou 340,89 €, a to za dva úkony právnej služby vrátane dane z pridanej hodnoty (prevzatie právneho zastúpenia vrátane prvej porady s klientom, písomné podanie – sťažnosť).

Ústavný súd podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) priznal sťažovateľovi náhradu trov

konania. Základom pre výpočet náhrady za úkon právnej služby je v danom prípade priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky v prvom polroku 2013 v sume 804 €. Ústavný súd priznal sťažovateľovi (§ 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde) náhradu trov konania za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2014 (príprava a prevzatie vecí a písomné vyhotovenie sťažnosti) po 134 €. Ďalej má právny zástupca sťažovateľa aj nárok na náhradu režijného paušálu 8,04 € za jeden úkon podľa vyhlášky. Právny zástupca je zároveň platiteľom dane z pridanej hodnoty, preto sa odmena a náhrady zvyšujú podľa § 18 ods. 3 vyhlášky o daň z pridanej hodnoty. Náhrada trov konania, ktorú ústavný súd priznal sťažovateľovi, spolu predstavuje sumu 340,89 €.

Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 17. marca 2015